

RAAHE (ent. Pattijoki) (hist. aika)

Kohteen nimi: Karhulankangas

MJtunnus

Määritys: a) Yksinäistalot/Rakennusjäännökset
b) Peltoviljelyn jäännökset/viljelysryötkiö, kiviaita

Peruskartta: 2432 12 HANHELANPERÄ

Koordinaatit: a) p = 7154115, i = 3392815, z = n. 102,5
b) p = 7154112, i = 3392900, z = n. 103-105

Kylä, kylänosa: Pattijoki, Pitkäsjärvi
Tila, rek:no: 15:25 (pk 1981)

Vuonna 2001 ilmoittivat vihantilaiset Tapani Isokääntä ja Kalevi Haapakangas (Perukantie 18, 86400 Vihanti) Pohjois-Pohjanmaan museoon silloisen Pattijoen kunnan alueella olevasta kiviroytkiöstä ja -aidasta. Museon rakennustutkija Juhani Turpeinen kävi tuolloin paikalla. Nyt kohde tarkastettiin Turpeisen muistiinpanojen pohjalta. Paikalla on talonpaikka ja vanha peltoraivio.

Kohde sijaitsee nykyisen Raahen alueella Raahen kirkosta noin 26 km kaakkoon ja Vihannin kirkosta noin 11 km länteen. Paikalle johtaa Pitkäsjärven metsäautotie pohjoisesta Vihannin Hanhelanperän ulkopalstalta. Pelto (b) on heti tien päässä olevan käänköpaikan koillispuolella kivikkorinteessä ja talonpaikka (a) käänköpaikan pohjoiskulman länsipuolella tien ja Pitkäsjoen välisessä kuusikossa noin 100 metriä länteen pellostä.

Peltoraivio on kivikkoisen moreenikankaan koilliseen laskevan rinteän yläosassa. Alue on hakattu ja äestetty, mutta pelto on säilytetty. Äestys on tehty kiviaidan ulkopuolelle, aita myöten. Selvimmin paikalla erottuu jokseenkin pohjois-eteläsuuntainen kookas soikeahko kiviroytkiö, jolla on pituutta noin 8 metriä ja leveyttä noin 4 metriä. Vaihtelevankokoisista nostannaisista koostuva sammaleinen ryytkiö on noin 90–100 cm korkea. Ryytkiön pohjoisosassa on pieni kuoppa kaivelun jäljiltä. Alarinteän puolella ryytkiötä kiertää noin 10 metrin päässä oleva puolikaaren muotoinen kookkaistakin kivistä tehty matala (50–60 cm korkea) ja noin metrin levyinen kiviaita, joka rajaa aidan sisäpuolista terassimaista tasannetta. Tasanteelle tehty koekuoppa paljasti selvän nuorehkon peltokerroksen.

Talonpaikalla on ainakin kaksi rakennusjäännöstä. Yllä olevien koordinaattien kohdalla on tupasijamainen rakennusjäännös, jonka ala on noin 4,5 x 5,5-6 metriä. Pääilmansuuntien mukaisen multapenkkarakenteen koilliskulmassa on kiukaan/tulisijan jäännös, jonka korkeus ulkopuolelta mitattuna on noin 90 cm. Rakenteen sisäpuolella on kellarikuoppa. Kohdassa p = 7154113, i = 3392784 olevan rakennuksen pohjan ala on noin 3,5 x 4 metriä. Sen keskellä oli pari pientä kuopannetta. Rakennusjäännösten ympäröivä alue oli tasaista kuusikkometsää, joka on ollut raivattuna ja mahdollisesti suurelta osin viljeltynä. Rakennusjäännösten länsipuolella kulkee kuusikon halki vanha tienpohja. Kyseessä ei ilmeisesti ole kovin iäkäs asuintopaikka. Tapani Isokääntän kertoma, että paikka olisi ollut asuttuna vielä 1900-luvun alussa, pitää paikkansa. Kertoman mukaan asukas olisi ollut suutari.

Vasta tarkastuskäynnin jälkeen huomattiin maininta ryytkiöstä noin 100 metriä etelään Pitkäsjoen pohjoisrannalla olevasta pystyyn tuetusta kivipaadesta. Turpeisen muistiinpanojen mukaan kyseessä on noin metrin korkuinen, tyvestään noin 30 cm paksu kolmiomainen kivi, joka on tuettu pystyyn kookkailla kivillä. Ääestyksestä huolimatta kiven voi arvella olevan edelleen pystyssä, sillä aivan ojan varsia ei ole hakattu tai äestetty.

Varmuudella talonpaikkaa ja peltoraiviota ei ajallisesti voi kytkeä toisiinsa, vaikka niiden liittyminen toisiinsa onkin todennäköistä. Pelto voi olla myös selvästi talonpaikkaa vanhempi ja liittyä noin kilometrin päässä olevaan Autionkankaan kerralliseen asutusyhteykseen.

Kohde tarkastettu: 7.7.2009
Aiemmat tutkimukset: (2001 J. Turpeinen, muistiinpanot/PPM)
Kuvat: PPM DG VH 4:2009:09:01-10

Oulussa 10.7.2009

Mika Sarkkinen
tutkija/Pohjois-Pohjanmaan museo